

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi'nde

PROF. DR. M. YAŞAR KANDEMİR İLE

≈ ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ ≈

EŞ - ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L - MUSTAFÂ

— KÂDÎ İYÂZ —

120. Ders | 9.Eylül.2018, Pazar

Ders Konusu:

2. Bölüm: Resûl-i Ekrem'in İnsanlar Üzerindeki Hakları

1. Kısım: Resûl-i Ekrem'e İmân ve İtaat Etmenin, Sünnetine Uymanın Farz Oluşu

KİTAPTAKİ YERİMİZ

Arapça Kaynak sf. 474 | Türkçe Şerh, Cilt.2 - sf. 279

Dersin Video, Ses Kayıtlarına
ve Kaynaklı Ders Notlarına

www.sifaiserif.com

adresinden veya karekodu okutarak
erişebilirsiniz.

Şifa-i Şerif Hakkında Kısa Bilgi:

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Eserin Türkçe Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt)

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

وَلَا أَمْرُوا بِالْبَحْثِ عَنْهَا؛ بَلْ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ التَّحَكُّمِ عَلَيْهَا؛ وَذَمَّ ذَلِكَ.

۱۱۴۲ - وقال: «هَلَّا شَقَّقْتَ عَنْ قَلْبِهِ»^(۱).

Bir defasında Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, bir müşrik grubuna Müslümanlardan oluşan küçük bir askerî birlik göndermişti. Müslüman askerler, müşriklerle karşılaştılar. Müşriklerden biri istediği Müslümana saldırıp öldürüyordu. İslâm askerlerinden biri de onun boş bulunacağı ânı gözlüyordu. Üsâme bin Zeyd kılıcını çekip de o müşriği öldüreceği sırada o: “Lâ ilâhe illallah” dedi; fakat Üsâme onu buna rağmen öldürdü. Peygamber Efendimiz’e bu birliğin habercisi ön bilgiler getirdiği zaman, Allah’ın Elçisi ona askerî birliğin durumunu sordu, o da olup biteni kendisine haber verdi. Hattâ o adamın durumunu ve Üsâme’nin ona ne yaptığını da anlattı. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Üsâme’yi yanına çağırdı ve ona:

“Adamı niçin öldürdün?” diye sordu. Üsâme:

"Yâ Resûlallah! O adam Müslümanların canını yaktı; falanı ve falanı öldürdü." diyerek birkaç şehidin adını saydı. Sözüne devamla şunları söyledi: "Ben ise onun üzerine yürüdüm. Kılıcı görünce: ‘Lâ ilâhe illallah’ dedi.”

Müslümanlara uygulanan hükümler onlara da uygulanacaktır. Çünkü bir kimsenin kalbinde gizlediklerini öğrenme imkânı yoktur. Ve hiç kimseye bir başkasının kalbindekileri öğrenmesi emredilmemiştir. Tam aksine Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, savaştığı düşmanın Kelime-i Şehâdet getirmesine rağmen onu öldüren sahâbisine: **“Yoksa onun kalbini yardım da içine mi baktın?”** buyurmak sûretiyle birini kalbindeki düşünceye göre mahkûm etmeyi yasaklamıştır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz:

“Böyle diyen adamı öldürdün mü?” diye sordu. O da:

«Evet» dedi. Bunun üzerine Allah’ın Elçisi:

“Onun lâ ilâhe illallah sözü kıyâmet günü karşına geldiğinde ne yapacaksın?” dedi. Üsâme bin Zeyd :

«Yâ Resûlallah! Cenâb-ı Hak’tan beni bağışlamasını dile.» dedi. Ancak Resûl-i Ekrem durmadan:

«Lâ ilâhe illallah kelimesi kıyâmet günü karşına geldiğinde ne yapacaksın, söyle?” “Lâ ilâhe illallah sözü kıyâmet günü karşına geldiğinde ne yapacaksın?” diyor, başka bir söz söylemiyordu.

O zaman Üsâme: “Keşke daha önce değil de, bugün Müslüman olsaydım!” diye üzüntüsünü ifâde etti.¹

1. Müslim, İmân 158-160, nr. 96, 97. Ayrıca bk. Buhârî, Diyât, 2 nr. 6872, Meğâzî 45, nr. 4269.

وللفرق بين القول والعقد^(٢) ما جعل في حديث جبريل: الشَّهادة من الإسلام ، والتصديق من الإيمان.

وبقيت حالتان أُخْرَيَانِ بين هذين :

١١٤٣ - إحداهما: أَنْ يُصَدِّقَ بقلبه ثم يُخْتَرَمَ^(٣) قَبْلَ اتِّسَاعِ وَقْتِ الشَّهَادَةِ بلسانه ؛ فاختلف فيه ؛ فَشَرَطَ بَعْضُهُمْ مِنْ تَمَامِ الْإِيمَانِ الْقَوْلَ وَالشَّهَادَةَ [به]؛ ورآه (١٠٩/أ) بعضهم مُؤْمِنًا مُسْتَوْجِبًا لِلْجَنَّةِ ؛ لقوله عليه السلام: «يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ إِيْمَانٍ»^(٤)؛ فلم يذكر سِوَى مَا فِي الْقَلْبِ.

Mü'min Olduğunu Söylemenin Farkı

Müslüman olduğunu diliyle söylemekle kalbiyle tasdik etmek arasındaki fark, yukarıda okuduğumuz Cibrîl hadisinde görülmektedir. Peygamber Efendimiz Cebrâil'in "İslâm nedir?" sorusuna, "şunlara **şehâdet etmen**" yani onları dilinle söylemendir buyurmuş, "İmân nedir?" sorusuna da "şunlara **inanmandır**" buyurmuştu.

Dil ile söylemekle kalp ile tasdik etmek arasında **iki fark** daha vardır.

Biri şudur: Bir kimse îmân esaslarını kalbiyle tasdik etse de, bunları diliyle söylemeye fırsat bulamadan ölse, bu kişinin durumu nedir?

Bazı âlimler böyle birinin mü'min olduğunu, bazıları ise mü'min olmadığını söylemiştir. Kalp ile inanmayı yeterli görmeyenler, îmân ettiğini diliyle de söylemeyi şart koşmuş, kalp ile inanmayı yeterli görenler ise, bu inancın o kimseyi Cennet'e götüreceğini söylemiştir.

Kalp ile inanmayı yeterli görenlerin dayanağı: "**Kalbinde zerre kadar îmânı olan Cehennem'den çıkacaktır.**" hadîs-i şerîfidir. Peygamber aleyhisselâm bu hadisinde, bir kimsenin kalbindeki îmânı yeterli bulmuş, onu ayrıca diliyle söylemeyi gerekli görmemiştir.

Kısacası mü'min olabilmek için gönülden inanmak yeterlidir. Gönülden inanıp da bunu diliyle söylemeyen Allah'a isyân etmiş olmadığı gibi, bir günah da işlemiş sayılmaz. Meseleye bu açıdan bakınca doğru olan bu görüştür.

Mü'min olduğunu diliyle de söylemek gerekli olduğu hâlde, bu kimse îmânını dile getirmeye fırsat bulamamıştır.

وهذا مؤمنٌ بقلبه ، غيرٌ عاصٍ ولا مُفَرِّطٌ بتَرْكٍ غيره .

وهذا هو الصحيح في هذا الوجه .

الثانية : أن يصدَّق بقلبه ويُطوَّل مَهَلُهُ^(١) ، وَعَلِمَ ما يلزمه من الشَّهادة ؛ فلم ينطق بها جملة ولا استشهد في عُمُرِهِ ولا مرةً واحدة ؛ فهذا اِختَلَف فيه أيضاً ؛ فقول : هو مؤمن ؛ لأنه مصدِّقٌ ، والشَّهادةُ من جُملة الأعمال ؛ فهو عاصٍ بتَرْكها غيرٌ مُخَلِّدٍ [في النار] .

وقيل : ليس بمؤمن حتى يقارَنَ عَقْدُهُ^(٢) شَهَادَةَ [اللسان] ؛ إذ الشَّهادةُ إنشاءٌ عَقْدٌ ، والتزامٌ إيمان ؛ وهي مرتبطةٌ مع العَقْد ، ولا يتمُّ التصديقُ مع المُهْلَةِ إلا بها . وهذا هو الصحيح .

İnandığını dil ile söylemekle kalp ile tasdik etmek arasındaki **ikinci fark** şudur:

Bir kimse kalben îmân etmekle ve îmân ettiğini diliyle söylemenin gerekli olduğunu bilmekle beraber, bunu uzun süre hiç söylemese, hattâ hayatı boyunca bir kere bile Kelime-i Şehâdet getirmese onun durumu nedir? Âlimler bu konuda da ihtilâf etmiş, bir kısmı şöyle demiştir:

“O kimse, îmân etmesi gereken şeyleri kalbiyle tasdik ettiği için mü'mindir; inandığını diliyle söylemesi gerekli ise de şart değildir. Îmânını diliyle ifade etmediği için günahkârdır; ancak böyleleri Cehennem'de ebediyen kalmayacak, îmânı sebebiyle oradan çıkacaktır.”

Bazı âlimler ise şöyle demiştir:

“Bir kimse Allah'a ve Resûlüne inandığını diliyle söylemediği sürece mü'min olamaz. Çünkü şehâdet getirerek mü'min olduğunu ortaya koymak, İslâm'ın hükümlerini kabul ettiğini de belirtmektir. Çünkü şehâdet getirmek, kalbiyle de inandığını göstermektir; dil ile ikrâr ve kalp ile tasdik birbirinden ayrılmaz.” Doğru olan da bu görüştür.

Îmânını dile getirmeye vakti ve fırsatı olduğu hâlde, “Ben mü'minin” demeyenin mü'min sayılmayacağı görüşü benimsenmiştir. Îmânın dil ile ikrâr ve kalp ile tasdikten ibaret olduğunu söyleyenlerin fikri isâbetli bulunmaktadır.

وهذه نُبْذَةٌ تُفْضِي (٣) إِلَى مُتَّسَعٍ مِنَ الْكَلَامِ فِي الْإِسْلَامِ وَالْإِيمَانِ وَأَبْوَابِهِمَا ،
وفي الزيادة فيهما والنقصان ، وهذا (٤) التجزّي مُمْتَنِعٌ عَلَى مجرّد التصديق
لا يصحّ فيه جملة ؛ وإنما يرجعُ إلى ما زَادَ عليه من عَمَلٍ ، وقد (٥) يعرض فيه
لاختلاف صفاته ، وتباين حالاته ؛ من قُوَّةٍ يَتَّقِينَ ، وتصميم اعتقاد ، ووضوح
مَعْرِفَةٍ ، ودَوَامٍ حالٍ ، وحضور قَلْبٍ .
وفي بَسْطِ هذا خروجٌ عن غرض التأليف ؛ وفيما ذكرنا غُنْيَةً فيما قصدنا إن شاء الله .

فصل

[فِي وَجُوبِ طَاعَتِهِ ﷺ] (٦)

وَأَمَّا وَجُوبُ طَاعَتِهِ ، فَإِذَا وَجِبَ الْإِيمَانُ بِهِ وَتَصَدَّقَهُ فِيمَا جَاءَ بِهِ وَجِبَتْ
طَاعَتُهُ ؛ لِأَنَّ ذَلِكَ مِمَّا أَتَى بِهِ ؛ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : ﴿ يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ ﴾ [الأنفال : ٢٠] .

Sonuç

“Resûl-i Ekrem’e î mân ve itâat etmek, onun sünnetine uymak” asıl konumuz olmakla beraber, bu konuyla ilgisi nisbetinde î mân ve İslâm bahislerine de kısaca temas ettik. Esasen bunlar, üzerinde geniş geniş durulması gereken bahislerdir. Meselâ î mân artar mı, eksilir mi, bölünme kabul eder mi, etmez mi konusu böyledir. Aslında î mân bölünme kabul etmez, artıp eksilmez, ama fazla ibâdet ve tâatle mükemmelleşir. Î mân konusunda derin bilgi hâsıl olması, sağlam delillerle güçlenmesi, buna müşâhedenin de eklenmesiyle daha bir açıklık kazanması, sonra da konumunu değiştirmeden hep böyle kalması ve kalbin huzûra ermesi gibi sebeplerle î mânın konumu değişir; derecesi daha da artar. İşte biz bu konulara girmedik; girecek olsaydık kitâbımızın yazılış maksadını aşmış olurduk. Verdiğimiz bu kadar bilgi, maksadımıza uygun olacaktır, inşallah.

2. Resûl-i Ekrem’e İtaat Etmenin Farz Olduğu

Peygamber Efendimiz’in kendisine î mân etmek, onun Allah Teâlâ’dan alarak ortaya koyduğu din esaslarını kabul ve tasdik etmek farz olduğuna göre ona itâat edip boyun eğmek de farz olur. Çünkü ona itâat etmek, onun Allah’tan alıp getirdiği dinin ilkelerinden biridir.

Resûl-i Ekrem’e itâat konusunda Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ “Ey mü’minler! Allah’a ve Resûlüne itâat edin.”¹

Ebû Saîd ibni Muallâ diyor ki, ben namaz kılariken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımdan geçti ve bana seslendi. Namazımı bitirince yanına gittim. Bana şunları söyledi: “Seni çağırdığım zaman yanıma niçin gelmedin? Allah Teâlâ ‘Ey î mân edenler! Allah ve Resûlü sizi çağırdığı zaman onlara cevap verin.’ buyurmuyor mu?”²

1. Enfâl 8/20.

2. Buhârî, Tefsîr 1/1, nr. 4474 8/2, nr. 4647 15/3 nr. 4703; Fezâilü'l-Kur’ân 9 nr. 5006.

وقال: ﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ﴾ [آل عمران: ٣٢].

[وقال]: ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ [آل عمران: ١٣٢].

وقال: ﴿وَأِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا﴾ [النور: ٥٤].

وقال: ﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ [النساء: ٨٠].

وقال: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا لِطَاعِ اللَّهِ﴾ [الحشر: ٧].

وقال: ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾ [النساء: ٦٩].

وقال: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ [النساء: ٦٤].

فجعل تعالى طاعة رسوله طاعته، وقرن طاعته بطاعته، ووعد (١٠٩/ب) على ذلك بجزيل الثواب؛ وأوعد على مخالفته بسوء العقاب، وأوجب امتثال أمره، واجتناب نهيه.

1. Âl-i İmrân 3/32.
2. Âl-i İmrân 3/132.
3. Nûr 24/54.
4. Nisâ 4/80.
5. Haşır 59/7.
6. Nisâ 4/69.
7. Nisâ 4/64.
1. Nûr 24/63.

﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ﴾ “De ki: Allah’a ve Resûlüne itâat edin.”¹

﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ “Allah’a ve Resûlüne itâat edin ki, Allah’ın rahmetine erişesiniz.”²

﴿وَأِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا﴾ “Ona itâat ederseniz doğru yolu bulursunuz.”³

﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ “Peygamber’e itâat eden, Allah’a itâat etmiş olur.”⁴

Çünkü Peygamber sadece Allah’ın emrettiğini emreder; O’nun yasakladığını yasaklar. Bunun dışında kendiliğinden bir şey yapmaz. Âyetin devamı şöyledir: “İtaat etmeyenlere ise aldırma. Çünkü Biz seni onların üzerine bekçi göndermedik.”

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا لِطَاعِ اللَّهِ﴾ “Peygamber size neyi emrettiyse ona uyun; neyi yasakladıysa ondan da kaçınınız.”⁵

Çünkü Peygamber sizin için faydalı olan şeyleri emreder, size zarar verecek şeyleri yasaklar.

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾ “Kim, Allah’a ve Peygambere itâat ederse, işte onlar, Allah’ın kendilerine nimetler verdiği peygamberler, siddiklar, şehitler ve sâlihlerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır!”⁶

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ “Biz, gönderdiğimiz her peygamberi, Allah’ın izniyle yalnız kendisine itâat edilsin diye gönderdik.”⁷

Görüldüğü üzere Allah Teâlâ, Resûlüne itâati Kendine itâat saymış, Kendine itâatle Resûlüne itâati bir tutmuş, ona böylesine itâat edene büyük mükâfatlar vaad etmiş, Resûlüne karşı geleni ağır bir şekilde cezâlandıracağını belirtmiş, onun emirlerine uymayı, yasaklarından kaçınmayı emretmiştir.

Şu âyet onun yasakladığı şeylerden uzak durmayı emreden âyetlerdendir: “Peygamberin emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir belâ gelmesinden veya elem verici bir azaba uğramaktan sakınsınlar.”¹

قال المفسِّرون والأئمة: طاعةُ الرسولِ في^(١) التَّزَامِ سُنَّتِهِ والتَّسْلِيمِ لما جاء به .
وقالوا: وما أَرْسَلَ اللهُ مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا فَرَضَ طَاعَتَهُ عَلَى مَنْ أَرْسَلَهُ إِلَيْهِ .

وقالوا: مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فِي سُنَّتِهِ يُطِيعِ اللهَ فِي فَرَائِضِهِ .

وَسُئِلَ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ شُرَائِعِ الْإِسْلَامِ؛ فَقَالَ: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾
فَحُدُّوهُ [الحشر: ٧] .

Peygamber'e İtâat Etmek Ne Demektir?

Tefsir âlimleri ve ilim otoriteleri, Peygamber aleyhisselâma itâatin, sünnetine sarılmak, Allah'tan alarak ortaya koyduğu buyruklara boyun eğmek olduğunu söylemişler ve şöyle demişlerdir:

“Allah Teâlâ peygamber gönderdiği kimselere, gönderdiği peygambere itâat etmeyi farz kılmıştır.”

Biraz yukarıda geçen şu âyet de bunu göstermektedir:

“Biz, gönderdiğimiz her peygamberi, Allah'ın izniyle yalnız kendisine itâat edilsin diye gönderdik.”²

“Peygamberin sünnetine sarılan kimse, Cenâb-ı Hakk'ın farzını yerine getirmiş olur.”

Zâhid ve müfessir Sehl ibni Abdillâh et-Tüsterî'ye³ (v. 283/896) İslâm esaslarının ne olduğunu sordular, o da şu âyeti okudu: “Peygamber size neyi emrettiyse ona uyun; neyi yasakladıysa ondan da kaçının.”⁴

2. Nisâ 4/64.

3. Sehl ibni Abdillâh et-Tüsterî ünlü zâhid ve sâfîdir. Hadise ve muhaddislere çok değer verirdi. "Allah'tan başka yardımcı, Resûlullah'tan başka kılavuz yoktur." derdi. Birgün ünlü hadis âlimi Ebû Dâvûd'a geldi ve ona "Resûlullah'ın hadislerini rivâyet ettiğin şu dilini çıkar da bir öpeyim." dedi. Ebû Dâvûd buna izin verince, o da istediğini yaptı (Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ', XIII, 331).

4. Haşır 59/7.

GELECEK DERS

Tarih: 16 Eylül 2018, Pazar

Zaman: Öğle Namazından bir saat önce

Yer: Eyüp Sultan Camii-i Şerif'inde

yapılması planlanmaktadır.